

delu nemškega prebivalstva oživeti iskro iznemirjenja. (Dobro! dobro! na desni.) Po pravici vam povem, da se jako nerad na to polje podajam, ker nas uže skušnja uči, da se tukaj več sè strastjo, kakor pa z mrzlo treznostjo bojuje. Ali, gospoda moja, za sveto dolžnost vsakega smatram, kdor je poklican k sodelovanju pri postavodajalni mizi, da odločno in javno pobija tako lažnjivo vznemirjenje. (Dobro! dobro! na desni.) Spolnil bom to svojo dolžnost brez ozira na zasramovanje, s katerim me je nedavno gledé današnje debate nek manjšini jako prijazen list obsul. Rekel sem, da je to vznemirjenje lažnjivo, in srečen sem, da se zamorem pri tem na poročilo manjšine same sklicavati, katero mi bo moralo priznati, ako obstane na stališči dogodkov in ne zagazi na polje političnega vedeževanja, da se je v vseh slučajih državnega poslovanja nemški jezik več nego sto let do danes rabil, ne da bi ga bil kdo napadal (tako je! na desni), če tudi nimamo zato nikake pisane postave.

Se nekaj moram tukaj popraviti. Prav enak slučaj je tudi v državni delegaciji in nikakor ni pravo, kakor omenja poročilo manjšine, da je za delegacijo nemški jezik po postavi za delegacijski jezik določen. §. 30. postave, katera govori o zadevah, ki so za vse dežele cesarstva splošne in katerega tukaj manjšina ravno navaja, le določuje, v katerem jeziku naj se nuncijske spise, to je, katerega jezika naj se poslužujete v mednarodnem prometu — ako se smem tega izraza poslužiti — delegaciji. Čisto nobenega določila pa nima o jeziku delegacije, kateri pa je bil kljub temu do današnjega dne in kakor mislim izjemno — brez pisane postave — nemški. Toda gospoda še več! Poročilo manjšine, katero si prizadeva dokazati, da je nemški jezik v nevarnosti, ni v stani niti enega slučaja dokazati (čujte! čujte!), da bi se bilo le samo poskušalo, nemški jezik iz tega opravičenega stališča spodriniti. Nasprotno pa mora samo pritrditi, da so ta položaj odlični voditelji Slovanov javno in odločno priznavali, ker v nemškem jeziku potrebno sredstvo sporazumljenja spoznajo v naši mnogojezični državi. Toraj tudi s poročilom manjšine v rokah nikjer ne morem zaslediti, od kod bi nemškemu jeziku nevarnost žugala. V očigled ravno navedenim dogodkom bi ne bilo le nepotrebno, da, bilo bi — in prosim, da si dobro zapazite — bilo bi več kot iz enega ozira nevarno, po pisani postavi to prisiliti, kar se je po veliko čvrstejši postavi, po postavi državne potrebnosti (dobro! na desni) več kakor sto let popolnem dostojno in nedotaknjeno zavarovano do danes ohranilo.

Gospoda moja, malo pisanih postav imamo, ki zamorejo tako dolgo, nespremenjeno in nenapadeno veljavo dokazati in ne ene nimamo, o kateri smemo trditi, da bo za vse čase veljavna. Postava državne potrebnosti veljala bo pa tako dolgo, dokler bo Avstrija Avstrija ostala (dobro! na desni), to se pravi, dokler bo ona mnogojezična država, katere razni narodi potrebujejo splošnega sredstva v sporazumljenje. (Dobro! na desni.) Zatoraj, gospoda moja, zaklical bi spoštovanim gospodom na levici besedo: „Pas trop de zèle!“ (ne preveč ognja!).

Ne sklicujte preveč ognjevito v resnici nevarnosti, o kateri se danes le preveč razdraženi domišljiji dozdeva, da je in zagotovim vas, gospoda moja, da nemškemu jeziku na noben način ne morete bolj vstreči, kakor če se odpoveste vsakemu poskusu, kako bi mu umetno prednost ustvarili, katero uže ima sam ob sebi vsled naravnega zakona reči (živahna pohvala na desni) in kateremu ravno zaradi tega nikdo ne oporeka in ga nikdo ovreči ne skuša. Ker sem o tem popolnem pre-

pričan, in ker mi je interes maternega jezika na srcu, glasoval bom za predlog večine. (Živahna pohvala na desni. — Govorniku od več strani čestitajo.)

(Dalje prihodnjič.)

Izjemno stanje na Dunaji.

„Novice“ naznanile so v zadnji številki ministerske naredbe posnetek, katere zadevajo izjemno stanje na Dunaji, naznanile so pa tudi v telegramu, da je vlada dotičnemu odseku podala prav mnogo in zanimivega gradiva v tej zadevi, nadalje pa tudi ne manj zanimiv sklep mestnega zbora dunajskega, s katerim se je z večino več kot $\frac{3}{4}$ glasov zavrgel predlog, da naj bi se omejile ministerske naredbe samo na čine anarhistov.

Rešiti ima sedaj državni zbor vprašanje, jeli je pritrditi naredbam ministerskim ali ne, in vse kaže na to, da bode veči del levičarjev glasoval za to, da se naredbam ne pritrdi; en del levičarjev, izrekoma véliki posestniki in klub Coroninijev ne bodo nasprotovali ministerstvu, nasproti pa se pripravlja tudi nekaj liberalnih elementov izmed desnice v to, da bi ne podpirali vlade, bodi-si, da glasujejo nasproti ali se pa zdržijo glasanja. Preiskati je tedaj, je li rečno vtemeljena ministerska naredba in je li v resnici za javni mir in red v državi potrebno, začasno omejiti nekaj temeljnih postav ali ne.

Poglejmo si v tem oziru zadnje dogodbe na Dunaji, katere so sploh znane.

Kdor opazuje le nekoliko javno življenje dunajsko, lahko opazil je, da zadnji čas začenjajo zeló predrzno postopati nekateri delavski krogi in da se sploh silovito množé hudodelstva zoper javno varnost in mir.

Vsem je še v živem spominu, koliko nemirov in razsajanja napravili so preteklo leto delavci dunajskih zapadnih predmestij, ko je bila gosposka pod ključ dejala blagajnico neke čevljarske zadruge, pri kateri se je anarhistično početje zeló očitno podpiralo. Več kot teden dni bilo je vse dunajsko vojaštvo, konjiki in pešci, na nogah noč in dan, mnogo je bilo ranjenih, mnogo zaprtih, dokler ni k sreči ponočen, prav izdaten dež prepodil razsajalcev. Enako je še v spominu roparski napad pri Merstalinglju, kateremu so pri belem dnevu spraznili zastopniki anarhistov blagajnico. Tudi najnovejši čas izvršen trojnati roparski umor pri menjalcu Eisertu, kaže silovito predrznost podobno oni pri Merstalinglju in tudi neka izjava delavskega vodja Peukerta kaže, da bo bržčas tudi ta roparski umor pisati na račun anarhistov. Brez vsega dvoma pa sta zadnja umora dveh policistov, čin anarhistov izmed delavskih krogov, ker to pričajo pretilna pisma, pa to je obstal tudi morilec Stellmacher.

Kaj je vlada vse naznanila dotičnemu odseku, to je za zdaj še skrito pred javnostjo, ni pa dvomiti, da je vlada imela mnogo naznaniti o daljnih nakanah anarhistov, o njihovem pretenji in organizaciji.

Jeli je naredba ministerska v nadrobnostih vtemeljena ali ne, na to vprašanje odgovoriti je skoraj popolno z drugim vprašanjem; so li naredbe vlade v resnici obrnjene zoper anarhiste ali zoper ustavne prostosti sploh?

Da so v resnici obrnjene zoper anarhiste, potrdi nam:

- a) odločna izjava ministerskega predsednika;
- b) to potrjujejo nam vsi zgoraj navedeni čini anarhistov;
- c) čedalje bolj rasteča predrznost anarhistov, ker najnovejši čas izrekajo uže enako pravim javnim

oblastim smrtne sodbe, katere izvršujejo njihovi organi;

d) da so pa naredbe v resnici namenjene samo anarhistom, to nam priča tudi vse dosedanjo delovanje ministerstva Taaffejevega, ker tudi nasprotniki njegovi priznajo, da pri nas do sedaj še nobena vlada s svojimi nasprotniki ni postopala tako pravično in še celó prizanesljivo, kakor sedanja vlada.

Sedanja vlada sicer rabi postavo objektivnega postopanja zoper časnike, toda nobenega še ni dala obsoditi zaradi tiskovnih prestopkov v zapor, nobenega v denarno kazen, nobenega v zgubo kavcije, kakor so poprejšnje „liberalne“ vlade to storile zoper česke in slovenske časnike res v nezaslišani meri. Vsemu svetu je znano, kako prizanesljivo sedanja vlada postopa nasproti uradnikom, in to političnim uradnikom, kateri ji prav očividno nasprotujejo; izgledov mogli bi naštetati na stotine in to počenshi od c. k. namestnikov doli do okrajnih glavarjev.

Po pravici se tedaj sme očitati sedanji vladi, da je premalo, veliko premalo storila za narodno enakopravnost, toda nihče ji ne more po pravici očitati, da bi se bila sicer kje pregrešila zoper druge politične pravice zagotovljene v državnih temeljnih postavah.

Poglejmo si pa še ono bolj na drobno, v čemur hoče vlada omejiti temeljne postavbe. Tu imamo v prvi vrsti porotne sodbe. Soditi imajo za določen čas na mesto porotnikov redni sodniki. Zakaj, zato, ker so anarhisti uže pretili porotnikom enako kakor pretijo policajem, kateri imajo nalogo varovati javno varnost.

Kdor sedanjo vlado sodi po njenem dejanji, lahko ji veruje, da hoče s to naredbo varovati enako porotnike, kakor tudi nepristranske razsodbe, in to premembo potrditi je gotovo levici zborniški toliko lažji, ker ima gotovo med sodniki skoraj vse svoje pristaše in se ji tedaj od njih razsodb gotovo ni bati krivične sodbe.

Daljne naredbe zadevajo omejevanje tajnosti pisem in pa društvene prostosti, pa tudi osobne prostosti v nekem oziru.

Zakaj se namerava omejiti tajnost pisem? Zato, ker je bilo do zdaj uže vladi znano, da je posebno na Dunaj dohajalo dan na dan na tisoče in tisoče prepovedanih tiskovin, časnikov in brošur, katere je sedaj še celó vlada sama po svojih poštnih osobah pomagala razširjati in je tako nehoté pripomogla k zapeljevanju ali strahovanju sicer miroljubnih delavcev in obrtnikov; zdaj bode rešena tega čudnega samomornega delovanja, ker sme sumljiva pisma odpreti in zapleniti, oziroma tudi postopati zoper zapeljivce.

Enako je pri omejenji prostosti shodov. — Do zdaj je bilo, na pr. policiji dunajski vselej naprej znano, da ne mine noben shod delavcev na Dunaji in okolici brez smrtne nevarnosti njenega objekta in brez velikega vznemirjenja. — Poznala je vse hujskače, vedela je, da bodo zopet hujskali in vendar ni imela druge moči zoper nje, kakor odvzeti jim besedo med zborovanjem ali pa razpustiti shod, kar je zmiraj dajalo zopet povod k novemu vznemirjenju in razsajanju.

Zdaj zahteva vlada pravico, da prepové shode po potrebi, in pa, da sme hujskače odgnati iz posameznih okrajev in jim nakazati gotove kraje za bivanje.

To so poglobitve točke ministerske naredbe, po našem mnenju popolnem opravičene, pa tudi take, da se po njih, ako jih rabi vlada v odločene ji namene, sme pričakovati izboljšanja naših družbenih razmer, posebno v krogih delavcev in obrtnikov z odločnim izboljšanjem javne varnosti, tedaj na korist vsem miroljubnim državljanom.

Naši dopisi.

Lesce. — Veselica, katera je bila na Svečnico zvečer pri „Krištofu“, je privabila dokaj občinstva od blizu in daleč. Vsi prostori so bili prenapolnjeni. Vrli fantje-pevci iz Gorjan so peli tako dobro, da se je vse čudilo, da je sploh bilo mogoče jim toliko izuriti se. Po vsaki pesmi zadonela je burna pohvala. Ples je trajal do jutra. Čistega dohodka za revne učence je bilo 60 gld., k temu velikemu denarnemu vspehu so pa veliko pripomogli gospodje, ki so vstopnino precéj preplačali. Hvala jim! Upamo, da bo imela ta veselica dobre nasledke tudi še radi tega, da bo zbudila pevce na Breznici, v Bezanjah.

Iz Železnikov 8. febr. — Pri včerajšni volitvi tukajšnjega občinskega predstojništva postal je za župana: g. Levičnik Jože, učitelj in posestnik; svetovalca pa gg. Globočnik Anton, fužinar in posestnik in Košmelj Jože, mesar in posestnik.

Iz Ljubljane. — Neki rojác je te dni vprašal slavnega slovenskega pesnika in pisatelja, kakó on sodi o našem domačem prepiru, katerega so nekateri listi slovenski kar iz trte izvili, in kaj misli on o napádih, s katerimi nekateri „radikalni“ časopisi naši kar dan za dnevom „uničujejo“ vse časti vredne domoljube slovenske. Na to vprašanje je našemu znacu došlo to pismo: „Čestiti gospod! J. torej je pesimist. Kaj vruga pa bodi dandanes pameten in pošten človek, zlasti ko vidi, kaj se pri nas domá godi! Za Boga svetega, ali so ti ljudje tako hudobni, ali pa tako neumni. Če niso ne eno, ne drugo, do komolca naj Boga hvalijo in na božjo pot naj gredó po nazih kolenih k Devici Mariji na sv. Lušarje ali pa k sv. Jožefu v Ricmane, da je Bog v svoji neskončni milosti naši ubogi deželici podelil dar, katerega vsaj njeni prebivalci niso zaslužili! Meni je W-jeva oseba lanski sneg, ali to moram reči, kakor jaz vidim stvari, z rovnico na čelu puščati vsakemu, kdor dela zoper njega . . . Meni se tako rado očita, da sem premalo Slovan; če je slovanstvo to, s čimer se pri nas sedaj posebno odlikujejo neki ljudje, potem jaz res nisem Slovan, in tudi biti nečem. Tisto strankarstvo, razkolstvo, tisto večno natolcevanje — če je to res slovanstvo — apage! . . .“ — To je moška, kratka a krepka beseda. Fiat applicatio.

— (Bivši c. k. namestnik kranjski Edvard bar. Bach), umrl je pretekli teden na Dunaji; pogreb njegov bil je minulo nedeljo.

— (Za vredjenje Save pri Ježicah) sprejel je tudi budgetni odsek izredno državno podporo 20.000 gold. za leto 1884. po predlogu vladinem. — Stroški vsega vredjenja Save na onem kraji proračunani so, kakor čujemo, na 300.000 gold. Razun omenjenih 20.000 gold. proračunanih je za vredjenje Save še 20.000 gld. za izredne, 10.000 gold. pa za redne potrebščine v državnem proračunu tekočega leta.

— (Preložitev državne ceste čez Gorijance) dovolilo je, kakor čujemo iz zanesljivega vira po predlogu c. k. deželne vlade kranjske tudi c. kr. ministerstvo, ter je ukazalo izdelati nadrobni načrt o preložitvi in privolilo za izdelovanje načrta potrebno denarno zalogo.

— (V števil. 29. „Slov. Naroda“) očita nekdo dr. Poklukarjevem „Novicam“, da so sumičile g. E. Kramerja pred volitvijo tajnika kmetijske družbe in da so celó ime njegovo pačile v Kramer-ja mesto Kramerja.

„Novice“ se gledé tega natolcevanja lahko sklicujejo na to, kar so pisale o gosp. K. po občnem zboru kmetijske družbe leta 1882. in pa po občnem zboru leta 1883., sicer so „Nov.“ omenjale osebo g. K. samo v dveh dopisih iz Notranjskega, poročaje o njegovem